

také problémem jazykové kultury, kultivování řeči i společnosti, kulturnosti národa a jazykové výchovy. Expresivní výrazy matu, např. ze zlodějského argotu, se nyní často objevují v masmédiích, děti a mladí je slyší a vnímají - a v podstatě nejde jen o zhrubělě vyjadřování, ale o vážné sociální a ekonomické problémy, jichž je mat pouze verbálním vyjádřením.

Bylo by dobré a nanejvýš potřebné, kdyby se matem nezabývali jen filologové, překladatelé a literáti, ale také psychologové, sociologové, kriminalisté, kdyby nás nikoho společenské problémy, které mat vyrazuje, nenechávaly netečnými. Mokienuk slovnsk není pouhou exotickou četbou tabuových výrazů.

Svatopluk Pastýřák

Acta Universitatis Mathaei Belii, Zborník vedeckovýskumných prác, Séria spoločenskovedná, odbor: literatúra, jazykoveda, Katedra slovanských jazykov a literatúry FHPV - UMB. Banská Bystrica 1994, 132 s.

Díky záslužné práci pracovníků katedry slovanských jazyků a literatury FHPV - Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici vyšel sborník vědeckovýskumných prací pod názvem "Поискни" (Hľadanie). Sborník je koncipován do třech oddílů - literárněvědného a jazykovědného, přičemž prostřední oddíl představuje jejich vzájemnou a zároveň nenásilnou symbiózu, kdy můžeme "jako detektivové" na okamžik vstoupit do jiného světa, do tajuplného a kouzelného světa pohádek a fantazie, a ocitnout se tak v pohádkovém království skutečného v neskutečném, iracionálního v reálném, pozemského v kosmickém světě, kde "harmonie dobra a světla odedávna téměř vždy vítězí nad disharmonií zla a tmy".

Jazykovědný oddíl otevírá medailón *Dramatické pulzovanie tvorivých energií* k významnému životnímu jubileu Vladimíra Hložky, literárního vědce, pedagoga, rusisty, mistra sportu a především člověka. Autor eseje M. Jurčo se v něm pokusil vystihnout a přiblížit zásady a principy i životní pouť této osobnosti, v plné jeho šíři a složitosti, v neposlední řadě se ale zároveň jedná i o hluboce osobní vyznání dlouholetému příteli, svého času zapovězenému literárnímu

teoretikovi, badateli, znalci a vykladači tvorby A. Belého. Až přišli mnoho překážek a nečekaných zvrátů na jeden lidský život...

I. Plintovič se ve stati *Vladimír Hložka objavne o Andrejovi Belom* soustředí uje na osobní krédo Hložky a zároveň na jeho rozměrné monografické dílo o literární tvorbě A. Belého, které vzbudilo pozornost a zájem i u představitelů současné ruské literární vědy nejen proto, že Hložka v něm invenčně osvětluje ideově-tematické a ikonicko-poetické vlastnosti a zvláštnosti literární tvorby a literárněvědné činnosti A. Belého, ale i proto, že na pozadí této monografie i ostře exponuje symbolismus jako umělecký proud.

Myšlenkově podnětná je publikace úvah *Dostojevskij a realizmus* J. Kopanička o problematice poslání literárního umění a umění vůbec jako "tajemství člověka a hledání cest k jeho štěstí", o významu a volbě uměleckých prostředků a jejich vztahu k reálnému životu. Autor dále nastiňuje základ Dostojevského estetiky, podstatu jeho vztahu ke svobodě, pravdě, vykládá světový názor Dostojevského a jeho postupnou cestu od realismu až k naturalismu.

S. Makara sleduje v příspěvku *Взаимо-*

обусловленность романтического и реалистического в творчестве В. Ф. Одоевского феномен взаимности романтических и реалистických postupů v tvorbě V. F. Odojevského. Důkladně analyzuje romantický a realistický charakter jednotlivých děl a dokazuje tak zároveň, jak Odojevskij vytvářel svůj vlastní literární styl a přístup k zobrazení člověka v dané době. Ukazuje, jak Odojevskij odhaluje "charaktery jednak pomocí konfliktů mezi hrdiny, jednak pomocí "vnitřních konfliktů" v duši samotných hrdinů" a také polemizuje s tradičním jednostranným hodnocením tvorby Odojevského.

Život a dílo Vladimíra Chodaseviče osvětluje V. Hložka pomocí jednotlivých "etud" ve své studii *Владислав Ходасевич (1886 - 1939)*, kdy, s velkou citlivostí a vnitřním smyslem pro verš a poezii vůbec, transponuje vzápětí vlastní teoretické soudy do praxe na promyšleně zvolených ukázkách poezie Chodaseviče.

V příspěvku *Experiment Čevengur Z.* Pavlíková jsou soustředěna známá - jakož i méně známá - fakta o životě a tvorbě A. Platonova. Autorka mimo jiné obrací pozornost i na některé zvláštnosti románu "Čevengur", nastiňuje např. pravděpodobnou interpretaci názvu románu, stejně tak i některé jeho další zvláštnosti - jako volnost prostoru a času, konfrontaci snovosti se skutečností, pravdy a svobody s násilím a krutostí.

Specifikum druhého oddílu tkví v tom, že všechny příspěvky v něm obsažené vycházejí z pohádky *Мороз Иванович* V. F. Odojevského a určitým způsobem jí vykládají a komentují. Nejprve nás S. Makara seznamuje s osobností pohádkáře a čaroděje V. F. Odojevského dále pak postupně nalézáme lexikálně stylistický komentář (E. Kudrjavceva), stejně tak i gramatický komentář (M. Mika), poznámky k syntaktickým a sémantickým zvláštnostem pohádky (T. Máčay), jakož i metodické poznámky k literární

hodině (Z. Pavlíková), dále pak rozpracovaný metodický aspekt práce s předloženým textem V. Odojevského (E. Doničová) a výklad neznámých slov a výrazů v pohádce (E. Šímová). Předcházející komentáře zahrnuje závěrečné zamyšlení nad principem chápání prózy a verše V. Hložky. Celý oddíl má vysokou odbornou i metodickou úroveň, jednotlivé stati přinášejí originální pohledy, které nejsou pouhou sumarizací, ale ve své komplexnosti by se mohly stát ukázkou prohloubení profilu daného spisovatele o další dimenze v rámci literární výchovy např. i na středních školách, kde se tohoto způsobu analýzy uměleckých děl nejvíce nedostává právě pro postup "do nitra textu".

Třetí oddíl zahajuje v rámci jazykovědných prací E. Kudrjavceva statí *Лингвистическое время произведений научной прозы М. В. Ломоносова в сопоставлении чешского и словацкого переводов*. Konfrontační analýzou autorka prokázala, že autoři českého překladu, vedeni snahou zachovat temporální tvary oznamovacího způsobu, se až příliš striktně drželi originálního textu Lomonosova, což občas vedlo k částečné deformaci významu slov původního textu. Z toho vyplývá, že v budoucnu by bylo jistě žádoucí provést v českém překladu Lomonosova určité korekce.

V příspěvku *Лингвострановедческие приемы работы на практических занятиях по русскому языку* ožejmuje E. Doničová nejprve teoretické aspekty dané problematiky, ve druhé části příspěvku se pak věnuje praktickým aspektům, což zároveň ilustruje na příkladech z vlastní pedagogické praxe.

V stati *Vyjadrovanie priestorových vzťahov v ruštině primárnymi predložkami* M. Mika uplatňuje systémový přístup k problematice vyjadřování prostorových vztahů v ruském jazyce. Přímé vztahy a významy primárních předložek lze také znázornit i graficky, což činí látku přehlednou. Autor však upozorňuje i na skutečnost, že takto zachycený význam primárních předložek je

zjednodušený a nevystihuje tudíž celou dialektiku vztahů. Autor na příkladu předložky *е* i *на* stanovuje pravidla pro jejich používání a ihned upozorňuje na to, že i zde dochází v průběhu vývoje k určitým konkrétním posunům, např. spojení *ехатъ на Украину* lze vysvětlit jako historickou tradici, byť v současnosti, vzhledem k novým geografickým a politickým podmínkám, nejenže se tato vazba jeví jako nevhodná, ale dokonce je i politicky chybná a zachycuje neznalost "dnešních realit", poněvadž za jediný správný tvar se považuje *ехатъ в Украину*.

Třetí oddíl uzavírá práce *Několko poznámok k dejinám výskumu ruských předponových slovies*. Takto nazval T. Máčaj stat', ve které soustředí uje nejdůležitější fakta, údaje a výsledky bádání v této obsáhlé problematice. Oprá se především o práce

F. F. Fortunatova a A. A. Šachmatova, jakož i o výzkum a závěry dalších významných ruských i slovenských jazykovědců.

V závěru sborníku jsou zařazena resumé (buď v ruštině, slovenštině nebo angličtině) jednotlivých odborných statí.

Přispěvky v tomto sborníku mají aktuální hodnotu. Zároveň svědčí o intenzivní erudované a vysoce odborné práci vydavatelů. Recenzovaný sborník *Почаи* se jistě stane vítaným pomocníkem nejen vysokoškolským učitelům při přípravě programů seminářů, v neposlední řadě i učitelům základních a středních škol, nýbrž i všem těm, kteří chtějí zdokonalit a prohloubit své znalosti ruského jazyka a literatury a nepochybně podnítí nás, čtenáře, k úvaze o jazyku a literatuře, o jejich podstatě, hodnotě a významu v životě člověka.

René Grenarová

